

Костянтин Корсак., д.ф.н., професор,
ПВНЗ «Київський медичний університет»
Юрій Корсак., к.ф.н., ст.наук.співр.,
Інститут вищої освіти НАПН України, м. Київ

АНАЛІЗ НА ОСНОВІ НООНАУК «ВІДОЗВИ-2» 15 364 БІОЛОГІВ ДО ЛЮДСТВА ЯК ПРОГРАМИ СПІЛЬНОГО ПОРЯТУНКУ

Серед значних подій 2017 р. в науковому світі слід відзначити не тільки чергове присудження премій Нобеля і нові досягнення штучного інтелекту «Watson», а й помічене світовими ЗМІ друге звернення-попередження (Warning-2) до всього людства [6]. Його авторами стали 15 364 науковців-біологів зі 184 країн, які навели вагомі докази швидкого наближення сучасної популяції Homo Sapiens до прірви тотального цивілізаційного колапсу і запропонували низку заходів для негайного відвернення цієї небезпеки.

У цих тезах ми запропонуємо громадськості критичний аналіз на основі ноонаук не безсумнівно благородних намірів науковців-біологів, а рекомендованих ними засобів успішного виходу людства з гарантованої кризи. Їх спільний твір – називатимемо його «Відозва-2» – вже у преамбулі наголошує на тому, що 25 років, які промайнули після оприлюднення Відозви-1 (1992 р.), людство використало не на порятунок від колапсу, а на збільшення своєї чисельності ще майже на 2 млрд. осіб, на додаткову деструкцію довкілля, на організацію конфлікту цивілізації, навал іммігрантів та ін.

Ці твердження підкріплюються компактною групою з дев'яти графіків, понад половина яких відзначається рухом до збільшення (чисельність людства, вміст в атмосфері Землі вуглекислого газу та ін.), а інші підкреслюють зменшення – площі лісів, які припадають на одну особу; обсягу вилову морепродуктів; загальної кількості видів хребетних тощо. Названі показники і детальні графіки, очевидно, є незаперечними досягненнями експериментальної екології та інших наук, які використовують точний інструментарій і комп'ютери.

Центральний наголос Відозви-2 полягає у переліку тих невідкладних заходів і кроків, які всі люди повинні реалізовувати негайно, оскільки ситуація стала розпачливою й іншого варіанту дій не існує. Наведемо короткий опис цих заходів з мінімальними коментарями (ми їх наводимо у дужках):

- 1) поширення заповідників і недоторканих для промислової діяльності зон на значну частину земного, морського, прісноводного та повітряного середовищ;
- 2) збереження екосистем шляхом припинення експлуатації лісів, пасовищ та інших природних середовищ;
- 3) відновлення місцевих рослинних спільнот (точніше – екосистем) у великих масштабах, а в першу чергу – лісів;
- 4) реставрація регіонів, де необхідне повернення тих альфа-хижаків, присутність яких забезпечить відновлення екологічних процесів та природної динаміки;
- 5) розробка та прийняття законів проти бракон'єрів і про повний захист усіх тих видів, що знаходяться під загрозою зникнення;
- 6) скорочення продовольчих відходів через належну освіту та виховання разом з поліпшенням відповідної інфраструктури;
- 7) пропаганда тих змін у харчуванні, які сприятимуть переходу в основному на продукти рослинного походження;
- 8) подальше зниження темпу народжуваності через підвищення освітнього рівня жінок і чоловіків, розподіл засобів для зниження фертильності з акцентом на регіони, де бракує засобів регулювання народжуваності;

9) поліпшення позашкільного природного навчання дітей (очевидно, що йдеться про екологічну освіту), а також загальне залучення суспільства до формування усвідомлення цінності природного довкілля;

10) виділення особливих грошових інвестицій та інших ресурсів для стимулювання позитивних змін у довкіллі;

11) розробка та просування нових зелених технологій та широке використання поновлюваних джерел енергії при одночасному скасуванні субсидій на виробництво енергії за допомогою викопного палива (на наш погляд, тут термін «паливо» означає органічні речовини, а не уран, торій чи дейтерій);

12) перегляд нашої економіки для зменшення нерівності в багатстві та забезпечення оподаткування, скерованого на більш ефективний захист довкілля;

13) науково обґрунтовані демографічні прогнози сталості населення на довгий термін разом з об'єднанням націй та лідерів для підтримки життя на Землі [6].

Безсумнівно – абсолютна більшість цих пропозицій корисна, але являє собою заклики і сконцентровані у полі знань біологічних наук рекомендації щодо заповідників, охорони лісів та ін. Не бракує побажань щодо зміни ставлення людей до довкілля та трансформації звичаїв у харчуванні. Тут доцільно нагадати про довгу історію подібних рекомендацій – від творів Античності аж до закликів австрійського етолога-нобеліанта К. Лоренца «схаменутися й рятуватися від загибелі», який створив маніфест «Вісім смертельних гріхів цивілізованого людства», що вплинув на увесь світ [4, с. 4-61]. Його автор відверто підкреслив, що людям буде легко відвернути загрозу загибелі від ядерної війни, але важко – чи й неможливо – позбавитися тих негативних рис поведінки (агресії, жадібності, потягу до змагальності тощо), які притаманні всьому виду *Homo Sapiens*. Спираючись на докази К. Лоренца й всю цивілізаційну історію людства, висловимо сумнів у можливості порятунку людства від повної загибелі на основі 13 пунктів Відозви-2.

Підкреслимо, що Відозву-2 і низку заходів пропонують представники біологічних наук, а тому слова «зелені технології» у пропозиції №11 є доречними і корисними. Однак, вони залишилися лише проголошеними, а не розкритими і не поясненими в усіх важливих аспектах. Можливо, ініціатори Відозви-2 не витрачають зусилля в цьому напрямі, вважаючи, що це завдання вирішене учасниками Третього світового екологічного форуму 2012 року в Ріо-де-Жанейро (у ЗМІ більш відомий як «Ріо+20») в заключному документі «Майбутнє, якого ми бажаємо» [5]. Головний акцент у ньому зроблений на бідність мільярдів осіб та небезпеку від глобального потепління (якої насправді не існує [1]). Найчастіше використовуються слова «еколог-» (85) і «злидні» – 65 разів. У невеликих підрозділах «Транспорт» і «Технології» згадані «екологічно безпечні технології», але без підтверджень вони є традиційними побажаннями. Ми помітили, що прикметник «зелений» разом з іменниками «економіка», «технології», «кліматичний фонд» та іншими використаний 26 разів. Існує також пояснення: «Зелена економіка в контексті сталого розвитку та ліквідації злиднів зміцнить наші спроможності використовувати природні ресурси з меншими негативними наслідками для довкілля, підвищить ефективність використання ресурсів і зменшить кількість відходів» [5, пункт 60].

Отже, з Відозви-2, документу «Майбутнє, якого ми бажаємо» й інших опублікованих праць ми робимо висновок, що їх автори не вийшли поза межі світу індустріальних технологій і навіть зараз не здогадуються про можливість існування таких виробництв, які узагалі не продукують «відходів», які настільки мудрі (на грецькій мові – ποο), що виявляються нешкідливими і для всієї біосфери, і для людини.

Уперше факт появи у потоці нанотехнологій аж двох рятівних для людства виробничих процесів зауважив в момент зміни сторіч один з авторів цих тез – К. Корсак, але тільки в 2010 році запропонував для них вдалий термін – *ноотехнології*, що пізніше був підтриманий іншими науковцями. Мудрість цих виробничих і соціальних процесів полягає в тому, що йдеться про непорушені природні явища, які дають змогу людям отримати бажане й

одночасно «лікувати» докільля від уже накопичених уражень (детальна програма їх застосування доступна через Інтернет у публікації [2]).

Пізніше ми розвинули ці ідеї, запропонували замінити терміном «ноорозвиток» багато в чому невдалий, хоч і загальнопоширений, термін «сталий розвиток (sustainable development)», а також винайшли багато нових ноопонять, що разом формують «Нооглосарій» – словник понад 70 «термінів з майбутнього», на який ми отримали авторське свідоцтво [3]. Для надання читачам попереднього уявлення про сукупність цих важливих – не менш важливих від слів «екологія» і «екологічні науки» – понять ми пропонуємо познайомитися з хмарою ноотегів на рис.1 (переклад може бути трохи недосконалим, бо належить авторам).

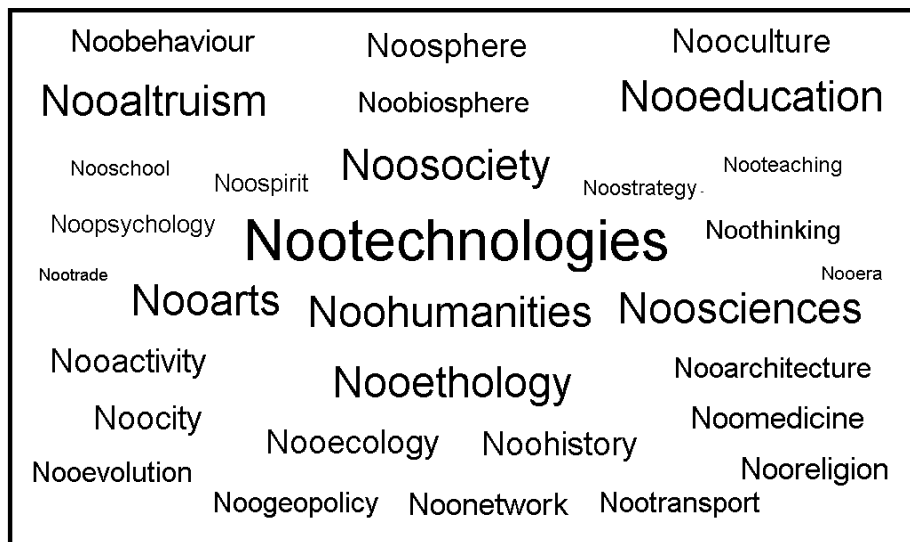

Рис. 1. Частина «слів з майбутнього» – нових термінів і понять, через використання і поширення яких людство зможе ліквідувати небезпеку повного колапсу

Наприкінці вкажемо, що людство урятується не через перетворення всієї Землі в заповідник [6], а шляхом повної заміни ноотехнологіями всіх інших виробництв ([2; 5] та ін.), що забезпечить поєднання росту населення з підвищенням безпеки і якості життя.

Список використаних джерел

1. Корсак К.В. Некоторые факты для правильного мышления о глобальном климате // RELGA. – 2016. – №3 [306] 15.03. (URL: www.relga.ru).
2. Корсак К.В. Ноофутурология XXI века: условия спасения популяции Homo Sapiens Sapiens // RELGA. – 2015. – №1 [289] 25.01. (URL: www.relga.ru)
3. Корсак К., Корсак Ю. Нооэкология для ноообщества – реальная задача XXI века ? // Экология и жизнь. – 2013. – №1, 14 марта (URL: www.ecolife.ru/infos/agentstvo-ekoinnovatsijj/12673/)
4. Корсак К.В., Корсак Ю.К. Свідоцтво на реєстрацію авторського права на твір «Нооглосарій (нооенциклопедія)». №55840. 30.07.2014 р. – К.: Державна служба інтелектуальної власності України, 2014
5. Лоренц К. Обратная сторона зеркала: Пер. с нем. – М.: Республика, 1998. – 393 с.
6. The Future We Want: Outcome document adopted at Rio+20 (URL: www.un.org/en/sustainablefuture)
7. World Scientists' Warning to Humanity: A Second Notice / William J. Ripple, Christopher Wolf, Thomas M. Newsome, Mauro Galetti, Mohammed Alamgir, Eileen Crist, Mahmoud I. Mahmoud, William F. Laurance, and 15,364 scientist signatories from 184 countries // BioScience. 13 November 2017 (URL: <https://academic.oup.com/bioscience/advance-article/doi/10.1093/biosci/bix125/4605229>)